

Oslo 17.02.25

Innspill til Norges utkast på den 7. rapport til ØSK-komiteen fra Helsesenter for papirløse migranter i Oslo og Bergen

Helsesentrene driftes av Kirkens Bymisjon og Røde Kors. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Vi har følgende innspill til rapportens *Concluding observations, paras 38-39 Asylum seekers' access to health-care services*:

192. Helse vs. Innvandringsregulerende hensyn

Departementet skriver at gravide har rett til oppfølging før og etter fødsel. Vi mener det er viktig å presisere at dette i praksis ikke omfatter vanlig svangerskapsoppfølging. For eksempel så inkluderer dette ikke rett til fastlege, som for mange gravide er en viktig del av svangerskapsoppfølgingen. Se også vår kommentar til punkt 193.

Videre skriver Departementet at barn generelt har de samme rettighetene til helse uavhengig av sin oppholdsstats. Vi mener dette ikke reflekterer lovverket eller deres faktiske rettigheter. Helserettighetene til personer, inkludert barn, uten permanent opphold kommer frem av Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket («forskriften»). Barn uten lovlig opphold har ikke fulle helserettigheter, men kun de rettighetene som fremgår av forskriften. Se også vår kommentar til paragraf 194.

193 Finansiering og tilgang til helsehjelp

I rapporten står det at dersom en pasient ikke kan betale kan det dekkes av den som yter helsehjelpen. Helsesenteret erfarer at praktiseringen er vilkårlig og at det mangler retningslinjer for hvordan § 5-3 i spesialisthelsetjenesteloven skal tolkes. *Myndighetenes fakturering ved behandling av papirløse migranter bidrar til å forsterke bekymringen de papirløse har ved kontakt med det offentlige helsevesenet (sitat fra Årsrapport 2023)*¹. En studie gjort på universitetssykehus i Oslo understøtter dette og viser at det bidrar til at helserettighetene i forskriften ikke blir ivaretatt². Eksempel på dette er gravide som dropper ut fra oppfølging på sykehus og som kvier seg for å føde på grunn av betaling. Ny forskning fra bla. Frode Eick ved UIO viser at gravide kvinner uten oppholdstillatelse har 6 ganger høyere forekomst av dødfødsel, er betydelig sykere når de oppsøker legevakt, og har høyere risiko for komplikasjoner under svangerskap og fødsel³.

¹ [armsmelding-Helsesenteret-oslo-2023.pdf](#)

² <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14034948251318512>

³ [Frode Eick - Institutt for helse og samfunn](#)

Det står videre at gravide har rett til savnagerskapsomsorg, fødsel, barsel og abort samt at alle har rett til forebyggende helsehjelp og behandling for smittefarlig sykdom, inkludert vaksine. Helsesenteret vil påpeke at også her er helsehjelpen ikke tilgjengelig uten fastlege. Fastlege er primærhelsetjenesten i Norge og den som kan avdekke, ta prøver, gi informasjon og henvise pasienten videre i helsevesenet. Helsesenteret har flere eksempler på personer med alvorlige helsetilstander som kunne vært avdekket mye tidligere om de hadde hatt tilgang til fastlege. For eksempel har vi hatt gravide med ubehandlet svangerskapsdiabetes og urinveisinfeksjon, samt en pasient som fått påvist aids.

Det nevnes ikke i rapporten at personer uten personnummer eller D-nummer ikke har tilgang til et unikt hjelpenummer i helsevesenet. Dette betyr at personer uten lovlig opphold ofte ender opp med mange ulike journaler på samme helseinstitusjon, noe som forhindrer fullstendig oversikt og truer pasientsikkerheten. Dette gjør også at det er vanskelig for personen å få resept. De vil ofte ikke ha tilgang til elektronisk resept, og må eventuelt få det på papir.

194 Helsehjelp til barn

Vi noterer at dere skriver at alle barn, uavhengig av dere juridiske status, har samme rett til helse- og omsorgstjenester, inkludert tilgang til fastlegjetjenester. Vi mener dette er direkte misvisende. Neste setning viser til at man må være folkeregistrert i en kommune for å kunne bli satt på en fastleges liste, men viser bare til at dette gjør det «umulig» for personer uten lovlig opphold å settes på en fastlegeliste. Dette er heller ikke en riktig fremstilling av de juridiske rettighetene til personer, inkludert barn, uten lovlig opphold.

Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1c, som regulerer hvem som inngår i fastlegeordningen, inngår ikke i Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket («forskriften»). Den inngår heller ikke i barns utvidede helserettigheter jf. forskriftens §4. I [rundskrivet 1-5/2011](#) fremkommer det også at barn uten lovlig opphold ikke har rett til fastlege. Barn uten lovlig opphold har ikke fulle helserettigheter, men kun de rettighetene som fremgår av forskriften. Denne helsehjelpen er heller ikke gratis. Første setning i paragraf 194 er dermed direkte misvisende, og de påfølgende setningen er ikke klare nok på begrensningene. Hvis departementet med dette legger opp til at barn skal kunne settes på fastlegelister, er vi veldig positive til denne utviklingen.

Konsekvensen av at barn ikke har rett til fastlege er at barn ikke har tilgang til sine helse- og omsorgsrettigheter. Helsesenteret har ca. 10 nye registrert barn som pasienter per år. Det er barn som trenger undersøkelse, oppfølging, medisiner, henvisning eller psykisk helsehjelp. Vi erfarer at kommunene ikke er kjent med sin plikt, og/eller fremgangsmåte for å tilby primærhelsetjeneste inkludert allmennlegetjeneste til disse barna. Det fremkommer også av FAFOs rapport *Irregulær bistand* fra 2021⁴.

⁴ [Irregulær bistand | Fafo-rapport 2021:15](#)

Med vennlig hilsen,

Helsesenter for papirløse migranter i Bergen og Oslo

Katrine Meisfjord, Virksomhetsleder i Bergen
Linnea Näsholm, Virksomhetsleder i Oslo